

se o *acorconar-se*. Altrament és l'estat que es prolonga fins a Múrcia, on també són *corca* i *corcón* els mots usuals (GaSoriano); Carles Ros (1764) només recull *corca* «carcoma, quando se toma por el polvo a que reduce el gusano la madera» i «*corcó*, gusanillo muy pequeño, que roe y penetra la madera reduciéndola casi a polvo»; Sanelo només *corca* i *corcó* (E51rb, 54rb), Ga. Girona porta *corcó* i *corc*.

No creguem que aquest ús material sigui merament regional. *Corcó* es vivaç pertot, aplicat al que rosegava les bigues, fustes, llegums, etc. (DAG.), i així segueix fins al Migjorn valencià: parlant del blat, «els cuquets, com el *corcó*, la tenalla y atres, li'l solen llançar a pèdre dins del graner», MGadea (T. del Xè III, 70); «oïem un *korkó* de la madera», Pinet de Lutxent (1963); molt particularment se'n parla pel mal que fa a les oliveres: *kurkó* 'el que es menja les branques d'olivera', Torre de l'Espanyol (1936); i a Gorga (Marina d'Al.) assenyalaven tot un paratge on hi havia l'olivèra del *korkó* (1963). Altrament és ben sabut que això es desvia sovint cap a accs. figurades, abstractes i emfàtiques: «és un home que treballa com un *corcó*» (DAG.). I potser surt d'ací una acc. tècnica que registre en basters i tècnics de cuiro barcelonins: 'part especialment bona del cuiro del bou o vaca usada per fer carteres, maletes, etc.': *aquesta cartera l'hem feta tota de corcó* (1970).

D'altra banda, s'estén cap a significats més pessimistes: «tinc un *corcó* que mata» 'tinc molta gana' (ib.), però és també, en fi, una «pena fonda» (ib.), amb el matís peculiar de la que ens treballa insidiosament, quan «la professó va per dins» i no ens destrosses però no ens deixa repòs: «morta aquí tota esperança / dubt de tot amb greu *corcó*», Mrn. Aguiló ferit en les deus entranyables (Antol. Poèt., 1975): «—Si em mata, tant de guanyat --- ningú em plorarà. —Mireu el rondaller! tantes mosses que hi ha al poble que et vigilen, cap te ploraria? Com més no, aquí n'hi ha una que, si això esdevingués, se moriria de *corcó*: de pensar que seria ben meua la culpa», Mrn. Vayreda (La Puny. x, p. 133, però escrit *corcor* a la 1.ª ed.); «sí no fos per lo *corcó* del reuma, que se m'endú la ossera a bossinets ---», PonsMass. (La Colla del Ca. x, 128; «a les mares, los queda 'l *curconet* d'Àfrica, que 'ls rosegava 'l cor» en el tortosí Vergés i Paulí (Espurnes v, 76).

En fi, ens adonem que aqueixa grafia *corcor*, per més errònia que sigui, s'explica tanmateix per haver entrat el mot en l'esfera abstracta i sentimental dels *amargor*, *tremolor*, *virior*, *dolor*, *tristor*, i no sols revela l'esllenegament del camp semàntic sinó que consagra un canvi de gènere gramatical: «s'hauria considerat felís si no hagués sentit en lo fons del cor certa *corcor*, que li feya venir les llàgrimes als ulls», Noller (Notes de color, 149), «una *corcor* insidiosa que el tenia impacient», id. (Febre d'Or II, 223), que atribuïa a formar-hi un diminutiu hipocorístic *corcoreta* (AlcM). En un mot, tot això ens ha dut lluny dels orígens materials, únic ambient fiable en la nostra recerca de l'etimologia, però ens mostra el vast arrelam

i profund que vitalitzava aquesta planta catalana.

Corcar, *corcó* i *corc* són una família lèxica ben exclusiva de la nostra llengua, o si a cas només amb prolongaments hispànics: de tota manera estranya als parlars d'Occitània i de tot França. Però tot i estranger a la terra de la seva especialitat, ben imprès en la memòria d'un considerable occitanista, fou Antoine Thomas qui cridà l'atenció cap a un llunyà antecedent que ens guia als investigadors del català cap als terrenys llunyans en què pogué néixer: en Polèmius Silvius, l'antic i curiós escorcollador del lèxic zoològic, es llegeix *corgus* com a nom d'un animal; i ¿què podria llavors ser això si no un corc o altra bestiola del seu grup? Identificació probable, encara que hagi de restar insegura.⁵ I tampoc és necessari —ni possible— assegurar que ací tinguem l'ètimon precís de *corc* i *corcar*, sinó més aviat creure que pot ser una forma emparentada amb l'ètimon veritable, que ben bé pogué tenir una altra formació temàtica o sufixal, o un significat divers, dins el mateix ordre d'idees.

De tota manera és clar —i ja és d'esperar— que no fou M-Lübke sinó Schuchardt el qui es demostrà més clarividient en la recerca dels orígens de *corc* i el seu grup, del qual el penetrant lingüista declarà inseparable el del cast. *carcoma*, veg. la seva nota de la ZRPh. xxvi (1903), 411.7 Ja m'hi vaig adherir en el DCEC (I, 679; i iv, 959). Reprend, doncs, el que allí quedà aclarit.

«El verbo *carcomer* aparece en los textos en fecha muy posterior al sustantivo *carcoma*, por lo cual es más lógico partir de este último.⁶ Se trata de un cast. *corcona correspondiente al cat. *corcó* 'carcoma', con influjo secundario de *comer*. *Corcoma* se dice en Burgos (G. de Diego), y hoy se ha registrado *corcoma* (de madera) en tres pueblos de Palencia, uno de Salamanca, uno de Cáceres y uno de Guadalajara, mientras que *corca* se dice en Utebo (Zaragoza), según la encuesta de MCGutiérrez (RDTP II, 150-1), que no da testimonios populares de *carcoma* en parte alguna; en portugués *corcoma* es la variante vulgar, y *corcoma* figura en el texto castellano del catalán Antoni Agustí año 1646 (Gili, Tesoro). En el verbo, el Canc. de Stúñiga (p. 122) nos da, en una poesía de Juan de Dueñas, *tablas corcomidas* con *o*, que es el testimonio más antiguo de este adjetivo o del verbo *car/corcomer*; también Cuéllar (Segovia), *corcomiarse* (< *-earse*) 'llenarse de carcoma' (BRAE xxxi, 150), cuyo sufixo *-earse* es nuevo indicio de que el verbo es derivado del sustantivo *corcoma* y no lo contrario. El paso de *corcoma* a *carcoma* se explica por una mera disimilación de las vocales».

És, doncs, una conclusió molt segura que les úniques formes antigues del substantiu són la cat. *corcó* i la cast. *carcoma*. I com que això ens allunya resoltament tant del ll. CURCULIO, -ONIS, com de COMEDERE 'menjar', hem de creure que l'origen de tot plegat és pre-romà. En castellà tant podríem suposar un sufix en -UN/ON, amb un canvi de la nasal de -ona en la de -oma, canvi potser ja provocat per la influència incipient de *comer*, *comido*, com admetre que hi hagué